

принудително. Така, събирали се членоветъ на общината, а заедно съ тѣхъ и първомайсторитъ отъ еснафа, които знаели горѣ-долу „хала“ (положението на своитъ съграждани: „тебе, киръ Петраке, те видѣхме мунасипъ да спомогнешъ (на училището или черквата) съ толкова и толкова гроша“, или: „ти, дѣдо хаджи, си мунасипъ да дадешъ 500 гроша“ и т. н. По тоя начинъ, училищата въ Сливенъ и въ другитъ градове сж се подържали главно отъ еснафскитъ сдружавания, които имали свои каси и внасяли ежегодно значителни суми въ черковно-училищната каса. Неизразходванитъ или артисали суми били давани подъ лихва. Между черковнитъ приходи, предназначени за училищата, сж били и събираниъ пари отъ служителитъ при *пангаря*, *свещилницитъ*, отъ носителитъ на дискаса и отъ тия при именнитъ дни.

Тѣй се завършва една борба, която трае близо $\frac{1}{2}$ вѣкъ, водена съ високоназидателна устойчивость, крѣпена отъ училищното ни пробуждане и гарантирана отъ назрѣли вече условия за новъ политически културенъ животъ. Сливенци, по традиция „войводи“, доказаха, че не отстъпватъ по нищо и въ другитъ клонове на започнатото ни възраждане — училището и черквата. Било въ Цариградъ, въ самия Сливенъ или задъ Дунава (въ Влашко и Русия), тѣ не закѣснѣха да излѣятъ всичко, съ което сж ги надарили традиции и произходъ.

Училищно дѣло и черква въ Сливенъ до учрѣдването на екзархията.

Прѣди да скицираме просвѣтителния развой на Сливена до освобождението ни, нека кажемъ още нѣколко думи за споменатитъ вече двама сливенци, които сж работили по черковното ни възраждане вѣнъ отъ Сливенъ. Въпросътъ е за *Ст. п. Стефановъ* и *Х. Мина Пашовъ*.

Първиятъ е роденъ въ 1842 г. въ Сливенъ и училъ послѣдователно при Чинтуловъ, Н. Михаиловски, и послѣ пакъ при послѣдния въ Търново, дѣто били и съгражданитъ му *Христо Самсаровъ*, *Константинъ Загорски* и *Илия Д. Жечковъ*. Въ 1859 г. Стефановъ билъ поканенъ за учителъ въ Сливенъ съ 4000 гроша заплата. Отъ нея година мжжкото тукъ училище било обърнато въ *полугимназия*, а управителтъ му Доброплодни се наричалъ *директоръ*. Тукъ Стефановъ е прѣподавалъ български, аритметика, география и гръцки. Въ 1860 г. е билъ повиканъ въ Цариградъ отъ Тѣпчилешови, дѣто самиятъ му баща е билъ по-рано търговецъ. Тукъ Стефановъ, като секретаръ на най-богатата тогава българска кжща, имайки достъпъ до видни тамъ личности, е участвувалъ въ всички перипетии на черковния ни въпросъ. Билъ е единъ отъ инициаторитъ за изхвърлянето името на патриарха отъ българскитъ черкви. Случвало се нѣколко пжти